

Després de la concessió del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes a Pere Calders

El pacte entre el fet quotidià i l'alliberament interior

ENTRE els disset personatges guardonats fins ara amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, sospito que Pere Calders és el qui ha assolit la nostra més alta consagració cultural pels camins més inesperats, estranys i revesos de l'aventura humana que ens ha pertocat de viure. Hom diria que el seu pacte, tàcit sens dubte, entre el fet quotidià i l'alliberament interior, s'opera a través de solucions imprevistes i, en definitiva, paradoxiques o absurdes. ¿No ha explicat ell mateix que ara, en rebre la notícia de la concessió del premi, estava jugant una partida d'escacs amb el seu ordinador personal i que, de més a més, la perdia?

Dibuixant, topògraf, periodista, contista i novel·lista de cap de brot, Pere Calders s'ha encaterinat ben sovint a trobar "una mòmia egípcia a la Garrotxa". I — "mirabile dictu!" — sempre hi ha reeixit, encara que la descoberta suposés una veritable revolució. Amb més raó que no el seu protagonista de "Un estrany en el jardí", el nostre escriptor pot assegurar: "Tanmateix, som tan estranya la gent! Em vaig negar a rendir-me a l'evidència i, com més dificultats trobava, més hi oposava el refugi de les il·lusions".

Vet aquí la lluita o, si ho prefe-

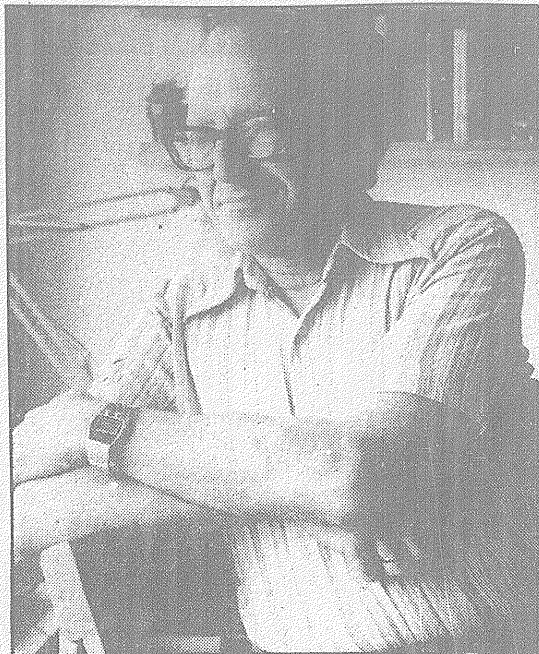
riu, el pacte concloés entre l'home i la seva contemplació del món. No en podrà sorgir, és clar, una total entesa, ni tan sols contingent, que anivelli i allisi les dues realitats. Altrament, el procés, abans d'encetar-se, ja s'hauria clos i esgotat en ell mateix. És d'aquest pla sintètic estant que és fàcil de seguir els diversos ritmes, harmònics o desballestats, lents o precipitosos, de joia i d'humor, de fantasia i d'ironia, que alternen tan feliçment en la narrativa de Pere Calders. El fet és prou conegut i es fa ben visible des del mateix moment en què inaugura, el 1936, el seu camí de narrador amb el recull "El primer arlequí", quan ja es comença a parlar de la seva predilecció pels temes de l'absurd, de la sorpresa o del somni.

Els anys i els canviants escenaris de forçada actuació, és a dir, la Guerra Civil i l'exili de vint-i-cinc anys a Mèxic, completaran, perfeccionant-los, el seu estil i la seva tècnica, però no podran modificar bàsicament la seva llengua precisa i brunyida, subtil, irreprensible, i menys encara la seva línia narrativa, que des d'un començament, ben mirat, ja posseïa tots els seus elements característics i personals. Aquesta línia s'ampliarà, si per cas, donant-hi cabuda a noves col·leccions de contes, com "Gent

de l'alta vall", o a novel·les, com "L'ombra de l'atzavara" o "Aquí descansa Nevares", en les quals, contràriament al que s'esdevé en obres d'altres exiliats, la realitat mexicana roman estranya, per un nou joc de l'absurd i, aquí i allà de l'"esperpento", als registres catalans i europeus.

Penetrem així dins els racons més íntims i explícits de la seva personalitat. Malauradament, se'ns fa difícil encara de copsar i d'avaluar amb tota la seva trama i la seva amplitud la producció narrativa de Pere Calders, insuperable en l'art del contista, i d'establir els seus possibles enllaços i parentius, i especialment les seves discrepàncies, amb certs corrents o colors, com amb l'anomenat Grup de Sabadell, o amb certs escriptors, com Massimo Bontempelli i, al meu entendre, qui sap, en Giuseppe Marotta. De fet, però, sobreixirà sempre la seva originalitat, derivada, al capdavant, d'una de les peculiaritats més fermes, però ben administrada, del nostre poble: la rauxa, deixeu-m'ho dir.

Es potser gràcies a ella que Pere Calders pertany ja, sense cap mena d'arbitrarià concessió, als nostres clàssics. Crec que només hom podrà sentir la seva veritable transcendència, i coitzar-la com cal, en posseir, ordenada, la seva

Pere Calders

producció total en la sèrie de "Clàssics Catalans del Segle XX" (d'Edicions 62). Els dos primers volums que hi han aparegut fins avui ens permeten de recuperar la seva adolescència i de familiaritzar-nos en la seva maduresa ja gloriosa. El fet gairebé paradoxal és

que ens movem en un mateix món: la màgia del contista es realitza igualment, en un grau més o menys intens, tan ahir com avui: la seva irrealitat és, transfigurada o poetitzada, la nostra realitat de cada dia.

MIQUEL DOLÇ

El més respectat

PERE Calders és el més respectat. Tant l'escriptor A i els seus amics (que odien els escriptors B i C i els seus respectius grups d'amics) com l'escriptor B i els seus amics (que odien els escriptors C i A i els seus respectius grups d'amics) com l'escriptor C i els seus amics (que odien els escriptors A i B i els seus respectius grups d'amics), tots ells (i podríem haver continuat el joc fins a la Z) tenen un punt en comú, per damunt dels menyspreus, de les rancúnies, de les enveges i de les travesses que es prodiguen mútuament: tots estimen Pere Calders. Fins el Club de Fans d'Eliseu Vilaclara —associació nòmada d'amics del talc, que no baixa mai la guàrdia i que en tot hi troba algun inconvenient— no hi té res especialment en contra. Dubto que mai (com a mínim, mai en temps recents) cap escriptor català hagi estat tan estimat per tots els seus col·legues de

gremi, d'una banda a l'altra del ventall. Pere Calders ha aconseguit fins i tot el que sembla impossible: que l'enveja que neix en l'èstomac dels companys de professió sempre que algú té èxit no evolucioni cap a la maledicció i la punyalada per l'esquena.

A això ha contribuït, evidentment, la seva manera de ser. Ni un fum ni una petulància en cap moment. Ni cap ànsia durant la llarga estada que va haver de fer a la sala d'espera. Calders —recoredem-ho— no va veure reconeguda "populàrment" la qualitat de la seva obra fins fa relativament ben poc, quan el grup teatral Dàgoll Dagom va decidir muntar "Antaviana" a partir d'una selecció de contes seus. La norma era el diquem-ne realisme diguem-ne so-

cialista, i les "banalitats" de Pere Calders no hi tenien res a fer. A diferència de Calders, molts haurien passat aquells anys d'espera (amb una gran obra, valorada només per uns pocs) covant ressentiment.

El triomf de Calders és ben explicable: en un dels països on hi ha més poetes per metre quadrat (on fins no fa gaire la poesia era l'únic gènere literari realment "de prestigi") i on la narrativa que s'hi feia era generalment "amb pretensions", "salvadora" (i, sovint, il·legible), apareix el senyor Calders explicant històries que no només s'entenen sinó que no es queden arran de terra, al ran de terra en que es quedava la narrativa "amb pretensions". Calders —en contra de l'opinió d'algun paracaigudista

desinformat, que el considerava una illa apareguda per generació espontània en el panorama de la literatura catalana— ha sabut sempre que el Cor de Santa Rita, de Sabadell, és una de les coses més properes a la normalitat literària que hem tingut mai.

Un autor tan estimat, i a qui tothom —els escriptors els primers— reconeixen els mèrits, per força hauria d'haver influït els nous escriptors. Com a mínim els joves, els que s'han format a l'ombra de l'esclat teatral d'"Antaviana" i el posterior reconeixement públic de Calders. Hi ha influït, però? No vull dir, ara, que haurien d'haver aparegut tot de petits Calders, imitant-ne l'estil... I, per cert, si que n'ha aparegut algun, imitant-ne l'anècdota, el ver-

nis. Però la lliçó de Calders no és ni el vernís, ni el nen que s'empeca una paraula, ni el japonès olotí, ni la casa número 10, ni la maleta marinera. La lliçó de Calders és que la narrativa ha de tenir cap i peus, i no ha de ser —només— un seguit de palles mentals perquè l'escriptor faci teràpia de franc. La lliçó és que la imaginació neix precisament de l'avorriment i de les feteses de cada dia. La lliçó és que l'escriptor no ha d'explicar mai carallotades que no interessen a ningú més que a ell, i que el pitjor que pot fer és parlar des d'un to de suficiència que, si bé entabana quatre caps de carabassa, crea la major part de lectors potencials, la sensació d'estar fora del joc. I és una llàstima que, independentment de l'honor del premi, no es faci prou honor a la lliçó de Calders.

QUIM MONZO

BB
BOULEVARD BORBON

Es un centro comercial con 30 tiendas en régimen de alquiler para cualquier tipo de negocio.

- Ambiente musical
- Teléfono
- Aire acondicionado
- Vigilancia
- Publicidad
- Mantenimiento
- Parking

AV. BORBON, 64-66 TEL. 349 30 26

Visite a los especialistas del Aire Acondicionado antes de que el verano le "visite" a usted

